

บทบาทของวิทยาลัยครูในเขตภาคเหนือที่มีต่อการทำนุบำรุงวัฒนธรรมของชาติ

นางลักษณา เรชาศิลา

ศูนย์วิทยพัทธยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาคามหลักสูตรปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต

ภาคศึกษาคอมศึกษา

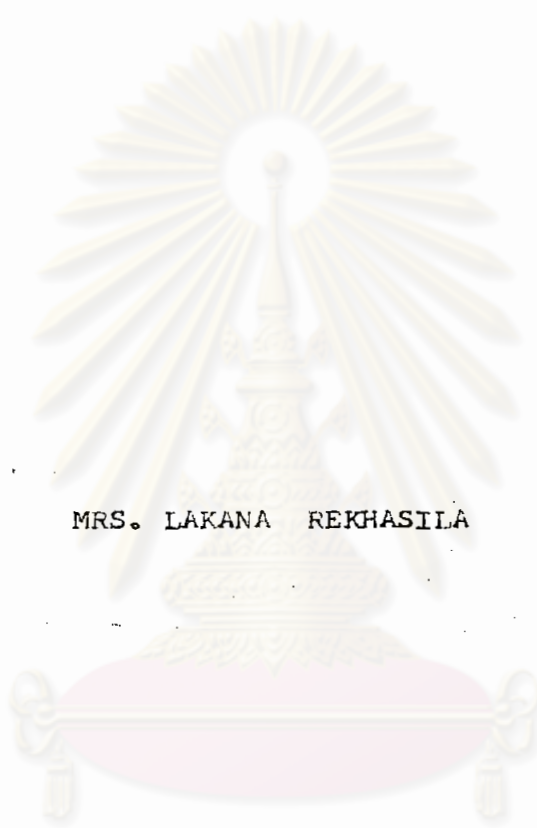
บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ศ. 2526

ISBN 974 - 562 - 757 - 4

008550 i 171511.56

ROLES OF TEACHERS COLLEGES IN NORTHERN REGION ON THE
NATIONAL CULTURAL PRESERVATION

MRS. LAKANA REKHASILA

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirement

for the Degree of Master of Education

Department of Higher Education

Graduate School

Chulalongkorn University

1983

หัวข้อวิทยานิพนธ์ บทบาทของวิทยาลัยครูในเขตภาคเหนือที่มีต่อการทำนุบำรุง ,
วัฒนธรรมของชาติ

โดย นางลักขณา เรขาศิลา

ภาควิชา อุดมศึกษา

อาจารย์ที่ปรึกษา อาจารย์ ดร.วราภรณ์ บวรศิริ

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัย
เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทบัณฑิต

.....
.....คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(รองศาสตราจารย์ ดร.สุประคิษฐ์ บุนนาค)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

.....
.....ประธานกรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปทีป เมธาคุณวุฒิ)

.....
.....กรรมการ
(อาจารย์ ดร.สุกัญญา ไชวโรจน์กุล)

.....
.....กรรมการ
(อาจารย์ ดร.วราภรณ์ บวรศิริ)

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

หัวข้อวิทยานิพนธ์ บทบาทของวิทยาลัยครูในเขตภาคเหนือที่มีต่อการทำนุบำรุงวัฒนธรรม
ของชาติ
ชื่อนิสิต นางลักขณา เรขาศิลา
อาจารย์ที่ปรึกษา อาจารย์ ดร. วราภรณ์ บวรศิริ
ภาควิชา อุดมศึกษา
ปีการศึกษา 2526

บทคัดย่อ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ คือ
1. เพื่อศึกษามบทบาทการทำนุบำรุงส่งเสริมวัฒนธรรมของชาติของวิทยาลัยครูในเขตภาคเหนือ
 2. เพื่อศึกษาถึงวิธีดำเนินงานส่งเสริมทำนุบำรุงวัฒนธรรมท้องถิ่นในเขตที่วิทยาลัยครูแต่ละแห่งรับผิดชอบ
 3. เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคในด้านการดำเนินงานการทำนุบำรุงส่งเสริมวัฒนธรรมท้องถิ่นของวิทยาลัยครูในเขตภาคเหนือ
 4. เพื่อเสนอแนะแนวทางในการทำนุบำรุงวัฒนธรรมในเขตภาคเหนือ

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ใช้เครื่องมือในการเก็บข้อมูล 2 ชุด คือ แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ แบบสอบถามใช้เก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างประชากร 3 กลุ่ม คือ กลุ่มผู้บริหารทางคานวิชาการระดับหัวหน้าคณะวิชาขึ้นไปจนถึงอธิการ โดยใช้ประชากรทั้งหมดจำนวน 56 คน กลุ่มอาจารย์ผู้สอน ยึดตามสาขาวิชาที่สอน 5 สาขา ได้แก่ สาขาศิลปะ สาขามนุษยศาสตร์ สาขาที่ทำการและนันทนาการ สาขาช่างฝีมือ และสาขาเกษตรกรรมศิลป์ โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น จำนวน 120 คน และกลุ่มคณะกรรมการประจำศูนย์วัฒนธรรมแต่ละวิทยาลัยครูระดับตั้งแต่หัวหน้าฝ่ายขึ้นไปจนถึงประธานศูนย์ โดยใช่ประชากรทั้งหมด จำนวน 64 คน ผู้วิจัย

ได้ส่งแบบสอบถามตามจำนวนตัวอย่างประชากร 240 ฉบับ และได้รับคืน 198 ฉบับ คิดเป็น ร้อยละ 82.50 และใช้วิธีทางสถิติโดยหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ส่วนแบบสัมภาษณ์นั้น ผู้วิจัยได้นำไปใช้ในการสัมภาษณ์ประธานศูนย์วัฒนธรรมและหัวหน้าฝ่าย กิจการนักศึกษาในวิทยาลัยครู 4 แห่ง ซึ่งถือเป็นกลุ่มตัวแทนของวิทยาลัยครูในเขตภาคเหนือตอน บน และวิทยาลัยครูในเขตภาคเหนือตอนล่าง คือ วิทยาลัยครูเชียงใหม่ วิทยาลัยครูลำปาง วิทยาลัยครูอุตรดิตถ์ และวิทยาลัยครูพิจิตรสงคราม (พิษณุโลก)

ขอค้นพบจากการวิจัย

จากการวิจัยครั้งนี้ ได้ขอค้นพบดังต่อไปนี้คือ

1. วิทยาลัยครูในเขตภาคเหนือยังคงดำเนินบทบาทในการทำนุบำรุงส่งเสริมวัฒนธรรม ของชาติได้ไม่เต็มที่ การจัดกิจกรรมอยู่ในระดับค่อนข้างน้อย
2. ลักษณะงานทางด้านวัฒนธรรมที่วิทยาลัยครูในเขตภาคเหนือได้จัดใหม่ขึ้น 5 อันดับ แรก คือ การจัดงานประเพณี การจัดนิทรรศการ การจัดพิพิธภัณฑ์หรือหอวัฒนธรรม การจัด การแสดงและสาธิต และการฝึกสอนและอบรม ส่วนวิธีดำเนินงานที่ประสบผลสำเร็จมากที่สุดคือ การร่วมมือกับสถาบันเอกชน องค์กรและหน่วยงานอื่นๆ ของรัฐ รองลงมาคือ การดำเนินงาน เป็นเอกเทศ และอันดับสุดท้ายคือ การสนับสนุนให้หน่วยงานอื่นจัดทำ

ในด้านการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริม เผยแพร่ ฟื้นฟู ปกป้อง และจรรโลงวัฒนธรรม วิทยาลัยครูในเขตภาคเหนือปฏิบัติอยู่ในระดับค่อนข้างน้อย แต่กิจกรรมที่ดำเนินบทบาทได้ในลักษณะ ที่เป็นการสอนมีการปฏิบัติมากกว่ากิจกรรมในลักษณะอื่นๆ และกิจกรรมที่วิทยาลัยครูจัดให้นักศึกษา เยาวชน และประชาชนแล้วได้รับความสำเร็จมากที่สุด คือ การจัดงานประเพณีต่างๆ ของท้องถิ่น รองลงมาคือ การจัดนิทรรศการทางด้านวัฒนธรรม และอันดับสุดท้ายคือ การจัดประกวดมารยาท ของนักศึกษาและการให้การอบรมทางด้านวัฒนธรรมแก่ประชาชน

3. ปัญหาหรืออุปสรรคในการดำเนินงานเพื่อการทำนุบำรุงส่งเสริมวัฒนธรรมท้องถิ่น ของวิทยาลัยครูในเขตภาคเหนืออยู่ในระดับค่อนข้างน้อย แต่ปัญหาที่อยู่ในระดับสูงกว่าปัญหาคำ นอื่นๆ คือ ปัญหาค่าบุคลากร รองลงมาคือ ปัญหาทั่วไป เช่น ความสนใจของอาจารย์ที่เกี่ยวข้อง กับกิจกรรมทางด้านวัฒนธรรม ความเหมาะสมของเวลาในการจัดกิจกรรมด้านวัฒนธรรม เป็นต้น

และผลจากการสัมภาษณ์ปรากฏว่า ปัญหาซึ่งวิทยาลัยครูใน เขตภาคเหนือประสบนอกเหนือไปจาก ปัญหาดังกล่าวคือ ปัญหาความงบประมาณและปัญหาการไม่ทราบเป้าหมายในการดำเนินงานด้าน งบประมาณ และปัญหาการไม่ทราบเป้าหมายในการดำเนินงานด้านวัฒนธรรม

4. จากข้อค้นพบดังกล่าว จึงมีแนวทางในการทำนุบำรุง วัฒนธรรมในเขตภาคเหนือ ดังนี้ คือ วิทยาลัยครูควรประชาสัมพันธ์วัฒนธรรมไปยังประชาชนในรูปแบบต่าง ๆ เช่น ไข่มุก มวลชน จัดพิมพ์หนังสือ เป็นต้น ผู้บริหารวิทยาลัยครูต้องมีความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้บริหารระดับจังหวัด เพื่อการปฏิบัติงานร่วมกัน และผู้บริหารวิทยาลัยครูสามารถกำหนดให้ศูนย์วัฒนธรรมเป็นหน่วยงาน หนึ่งในวิทยาลัยครู เพื่อให้ทุกคนในวิทยาลัยครูเกิดความตระหนักถึงภาระหน้าที่ของวิทยาลัยครู และ มีการจัดหลักสูตรด้านวัฒนธรรม ส่วนนักศึกษาและประชาชนควรจัดตั้งชมรมผู้สนใจด้านวัฒนธรรม ขึ้น นอกจากนี้ควรใช้ประโยชน์จากพระสงฆ์และผู้ใหญ่ในการถ่ายทอดและเผยแพร่วัฒนธรรมไปยัง หมูชน

ขอเสนอแนะ

ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะจากข้อค้นพบดังต่อไปนี้

1. กรมการฝึกหัดครูและสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติควรกำหนดนโยบาย และเป้าหมายที่ชัดเจนในการส่งเสริมวัฒนธรรมในแต่ละปีการศึกษาให้วิทยาลัยครูและศูนย์วัฒนธรรม เป็นผู้ดำเนินงาน พร้อมทั้งมีการติดตามผลงานด้วย
2. หัวหน้าสถานศึกษาในแต่ละวิทยาลัยครูควรให้การสนับสนุนด้านการเงินเพื่อการดำเนินงานด้านวัฒนธรรมโดยใช้งบประมาณจากเงินบำรุงการศึกษา นอกจากนั้นควรกำหนดให้ ทุกหน่วยงานภายในวิทยาลัยครูให้ความร่วมมือกับศูนย์วัฒนธรรม
3. วิทยาลัยครูควรปลูกฝังและเผยแพร่วัฒนธรรมท้องถิ่นไปยังกลุ่มเยาวชนด้วย นอกเหนือไปจากกลุ่มนักศึกษาและประชาชน
4. วิทยาลัยครูควรร่วมมือกับจังหวัดและเอกชนเพื่อการสนับสนุนทางการเงินในการดำเนินงานทางด้านวัฒนธรรม
5. ศูนย์วัฒนธรรมควรทำการศึกษาหาผู้เชี่ยวชาญด้านวัฒนธรรมท้องถิ่นเพื่อเป็นต้นแบบ และอบรมบุคลากรทางด้านวัฒนธรรม
6. ควรลดหรือองค์ความรู้ไม่สอนและพิจารณาความดีความชอบจากผลงานด้านวัฒนธรรม ให้แก่บุคลากร ที่ปฏิบัติงานทางด้านวัฒนธรรม

faculty up to director totaling 56 persons, one hundred and twenty teacher educators teaching courses concerned with 5 aspects of culture (Arts, Humanities, Sports and Recreation, Practical Crafts and Domestic Arts) by using stratified random sampling and all the college committee members of the cultural centers totaling 64 persons. Of the total of 240 questionnaires sent out, 198 or 82.50 percent were returned. The data were analyzed by using percentages, arithmetic means and standard deviations. The interview schedules were used with the chairpersons of the cultural centres and the heads of student activities department in 4 teacher colleges which were representative of the upper and the lower Northern teacher colleges, i.e. Chiang Mai Teachers College, Lampang Teachers College, Uttaradit Teachers College, and Piboonsongkhram Teachers College (Phitsanulok province).

Findings:

The findings of this study are as follows:

1. The teachers colleges in the Northern region still could not carry out their role of preserving national culture fully. The activities in this field were minor.
2. The features of work in culture which the teachers colleges in the Northern region performed were under 5 categories: setting traditional festivals, setting exhibitions, establishing museums or cultural halls giving shows and demonstrations and teaching practice and training. The procedures used for preserving cultural activities, in order of greater effectiveness are

as follows: working with other private institutes and government agencies; setting independent activities and encouraging other agencies to organize activities.

As for organizing activities for the promotion, propagation, revival, implant and continuation of culture, the involvement of the teachers colleges in the Northern region was minimal but those activities carried out for teaching were actual performance rather than other forms. The most successful activities done by the teachers colleges for students, youth and the public were setting local traditional festivals, setting cultural exhibitions and contests of good conduct of the students and cultural training for the public.

3. There were not too many problems or obstacles in the preservation and promotion of local culture by the teachers colleges in the Northern region; the major problem was that of personnel. Next to this was the general problem of the interest of the teachers in cultural activities and suitability of time in organizing cultural activities. Results of the interviews showed that, apart from these problems, there was the problem of funding and that of not realising the objectives in cultural activities.

4. Ways of preserving culture in the Northern region are as follow:- the teachers colleges should provide information about culture to the people in various forms, such as by using mass media, publishing books. The college administrators should have promote relationships with the province administrators in order to work together. The college administrators could set

9

up the Cultural Centres as a section in the teachers college to make everyone realise the duty of the teachers colleges and a culture curriculum should be set up. Students and the people should establish clubs of people interested in culture. Moreover one should use monks and elders to disseminate culture in the public.

Recommendations

Recommendations from the findings are as follows:-

1. The Teachers Education Department and the Office of the National Culture Commission should lay down clear policies and objectives in the promotion of culture in each educational year for the teachers colleges and the Cultural Centres should implement these and monitor their performance.
2. College heads should give financial support for the performance of cultural activities and also should see that all sections of the college cooperate with the Cultural Centre.
3. The teachers colleges should promote local culture among youth besides the students and the public.
4. The teachers colleges should cooperate with the provincial authority and the private sector in providing financial support in carrying out cultural activities.
5. The Cultural Centre should recruit experts in local culture in order to act as models and give training to personnel involved in cultural work.
6. The personnel involved in carrying out cultural work should have their teaching load reduced or could be exempted from teaching and when their performance is evaluated for promotion, their cultural work should be used as a base for consideration.

กิตติกรรมประกาศ

การวิจัยครั้งนี้สำเร็จลุล่วงด้วยดีโดยได้รับความกรุณาจาก อาจารย์ ดร. วราภรณ์ บวรศิริ และอาจารย์ ดร. สุกัญญา โขวิไลกุล ผู้ให้คำแนะนำ ตรวจสอบแก้ไขและปรับปรุงวิทยานิพนธ์ เป็นอย่างดี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. วัลลภา เทพสถิติน ฌ อยุธยา และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ปทีป เมธาคุณวุฒิ กรุณาให้คำแนะนำเกี่ยวกับการสร้างเครื่องมือในการวิจัย ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในความกรุณาที่ได้รับเป็นอย่างยิ่ง จึงขอกราบขอบพระคุณอย่างสูง

นอกจากนี้ผู้วิจัยขอขอบพระคุณท่านผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 7 ท่านที่ไดกรุณาตรวจแก้ไข และให้คำแนะนำในคานแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์เป็นอย่างดี คือ อาจารย์พะยอม แก้วกำเนิด ศาสตราจารย์ ดร. พัทธยา สาบหุ รองศาสตราจารย์ ดร. เจตนา นาควัชระ รองศาสตราจารย์ ชาญ บุญรัตพันธ์ ดร. วีระ บำรุงรักษ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ไพโรธ เลิศพิริยะกมล และ ศาสตราจารย์ กระแสร์ มาตยาภรณ์ และกราบขอบพระคุณ อาจารย์จัน แบริ ที่ไดกรุณาให้ความช่วยเหลือในคานภาษาอังกฤษเป็นอย่างดี

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณบัณฑิตวิทยาลัย และสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ ที่ไดกรุณาให้ทุนอุดหนุน เพื่อให้การวิจัยดำเนินไปด้วยความสำเร็จไว้ ณ ที่นี้ด้วย

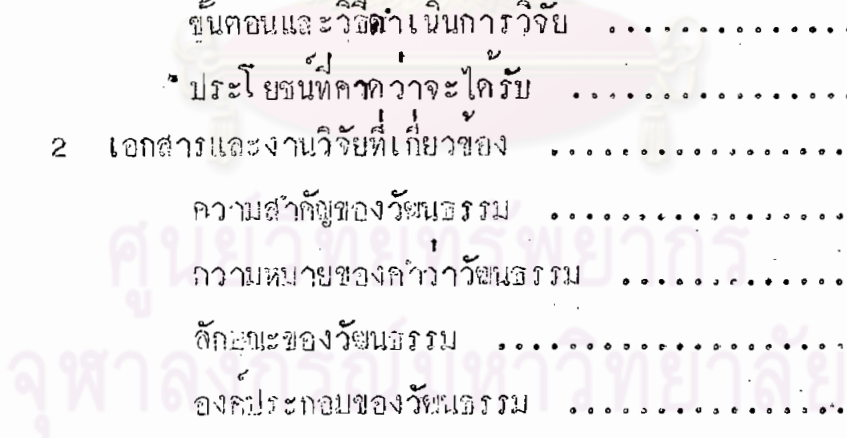
ในท้ายที่สุดนี้ผู้วิจัยขอขอบพระคุณคณาจารย์ในวิทยาลัยครูในเขตภาคเหนือทั้ง 8 แห่ง ที่ไดกรุณาให้ความร่วมมือตอบแบบสอบถาม และให้สัมภาษณ์ รวมทั้งขอบพระคุณผู้ช่วยศาสตราจารย์ นิศา สุวรรณประเทศ อาจารย์บำรุง บุญยงค์ อาจารย์ธีรเกียรติ ไวลาคี อาจารย์บรรจง หมายมัน อาจารย์นิพนธ์ บรรจง อาจารย์เยาวลักษณ์ สีละชาติ อาจารย์นงลักษณ์ สุขสุเมส อาจารย์สุบิน แก้วยัง อาจารย์สุภา นฤจิตทวีวัฒน์ อาจารย์มลิวัลย์ ถักกีประไพ อาจารย์ สุจรีท บัวพิมพ์ คุณเสถียร ชันตี คุณอุเทน ฉิมมิกะกุล และโคบเฉพาะผู้ให้กำลังใจพร้อมทั้งให้ความช่วยเหลืออย่างดียิ่งตลอดมา

ลักษณา เรชาศิลา

สารบัญ

หน้า

มทคัยภาษาไทย	ง
มทคัยภาษาอังกฤษ	ข
กิติกรรมประกาศ	ฉ
รายการตารางประกอบ	ณ
มทที่	
1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	9
ขอบเขตของการวิจัย	9
นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย	10
ขั้นตอนและวิธีดำเนินการวิจัย	10
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	12
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	13
ความสำคัญของวัฒนธรรม	13
ความหมายของคำว่าวัฒนธรรม	15
ลักษณะของวัฒนธรรม	20
องค์ประกอบของวัฒนธรรม	22
ประเภทของวัฒนธรรม	24
การเปลี่ยนแปลงของวัฒนธรรม	27
สถานการณ์ศึกษาเกี่ยวกับวัฒนธรรม	30
บทบาทของวิทยาลัยครูกับการทำนุบำรุงวัฒนธรรม	33
การส่งเสริมวัฒนธรรมไทย	36
การเผยแพร่วัฒนธรรม	40

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
การปลูกฝังวัฒนธรรมไทย	40
การฟื้นฟูวัฒนธรรม	42
การจรรโลงวัฒนธรรม	43
วัฒนธรรมภาคเหนือ	44
ผลงานวิจัยทางวัฒนธรรม	48
3 วิธีดำเนินการวิจัย	51
การเลือกประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	51
การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	52
การรวบรวมข้อมูล	55
การวิเคราะห์ข้อมูล	55
สถิติที่ใช้ในการวิจัย	57
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	58
5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ	94
วัตถุประสงค์	94
วิธีดำเนินการวิจัย	94
สรุปผลการวิจัย	96
อภิปรายผลการวิจัย	101
ข้อเสนอแนะ	108
ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป	109

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บรรณานุกรม	110
ภาคผนวก ก.	115
ภาคผนวก ข.	126
ประวัติผู้เขียน	151

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

รายการตารางประกอบ

ตารางที่		หน้า
1	จำนวนผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามเพศ อายุ อายุราชการ ตำแหน่งทางวิชาการ ตำแหน่งทางการบริหารและวุฒิการศึกษา	59
2	ลักษณะงานที่ใช้ในการจัดกิจกรรมทางค่านิยมธรรม	62
3	วิธีการที่ใช้ในการดำเนินงานทางค่านิยมธรรมที่ประสบผลสำเร็จ ..	63
4	การจัดกิจกรรมที่สามารถดำเนินงานได้ในลักษณะของการสอน	64
5	การจัดกิจกรรมที่สามารถดำเนินงานได้ในลักษณะของการจัดประกวด และแข่งขัน	66
6	การจัดกิจกรรมที่สามารถดำเนินงานได้ในลักษณะของการวิจัย การศึกษารวมและรวบรวม	67
7	การจัดกิจกรรมที่สามารถดำเนินงานได้ในลักษณะของการประสาน งานและติดต่อกับหน่วยงานอื่น	68
8	การจัดกิจกรรมที่สามารถดำเนินงานได้ในลักษณะของการไปทัศนศึกษา ดูงานและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน	69
9	การจัดกิจกรรมที่สามารถดำเนินงานได้ในลักษณะของการประชาสัมพันธ์	70
10	การจัดกิจกรรมที่สามารถดำเนินงานได้ในลักษณะที่เน้นค่านิยม และวิธีการอื่น ๆ	71
11	เปรียบเทียบการจัดกิจกรรมที่ดำเนินงานได้ในลักษณะต่าง ๆ	72
12	การจัดกิจกรรมทางค่านิยมธรรมซึ่งวิทยาดุษฎีบัณฑิตให้นักศึกษา เยาวชนและประชาชน แล้วได้รับผลสำเร็จมากที่สุด	74

รายการตารางประกอบ (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
13	ปัญหาหรืออุปสรรคด้านการดำเนินงานและวิธีการทำงาน	75
14	ปัญหาหรืออุปสรรคในด้านการประสานงานกับหน่วยงานอื่นทั้งภายใน และภายนอกวิทยาลัย	76
15	ปัญหาหรืออุปสรรคในค่านิยมบุคลากร	77
16	ปัญหาหรืออุปสรรคในค่านิชาการ	78
17	ปัญหาหรืออุปสรรคทั่วไป	79
18	เปรียบเทียบปัญหาหรืออุปสรรคในแต่ละด้าน	80
19	จำนวนผู้ให้สัมภาษณ์ในวิทยาลัยครูทั้ง 4 แห่ง จำแนกตามเพศ- อายุ อายุราชการ ตำแหน่งทางวิชาการ ตำแหน่งทางการบริหาร และวุฒิการศึกษา	81

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย